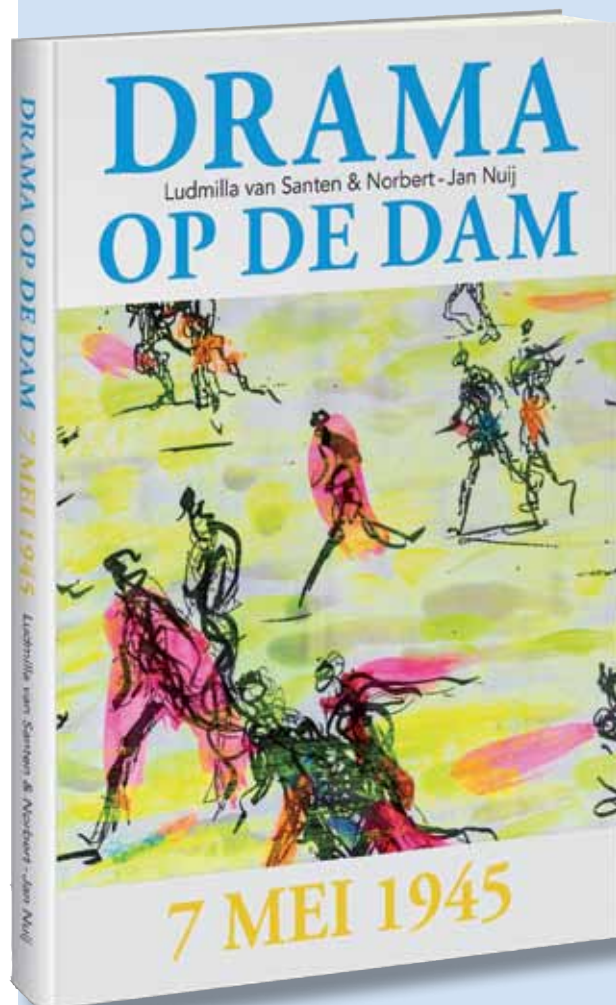

Slachtoffer na 5 mei

Blijkbaar was de oorlog voor enkele leden van de Duitse Kriegsmarine op 7 mei 1945 nog niet afgelopen. Twee dagen na de capitulatie namelijk, toen een feestvierende menigte zich in onze hoofdstad op de Dam had verzameld in afwachting van de Canadese bevrijders, begonnen zij plotseling op de mensenmassa te schieten met vele doden en gewonden als triest gevolg. Vandaag de dag zou overal op de wereld het bloedbad als terroristische aanslag *breaking news* zijn geweest en zou het voorval vervolgens uitentreuren zijn geanalyseerd en tot op de bodem uitgezocht. Maar vlak na de oorlog gebeurde dat niet. Vandaar dat we nog steeds niet goed weten wat de directe aanleiding van de schietpartij is geweest. Legden de Duitsers uit frustratie en wraak hun mitrailleurs aan op de mensenmassa vanuit de Groote Club op de hoek van de Dam en Kalverstraat? Of deden zij dat nadat manschappen van de Binnenlandse Strijdkrachten hen met de arrestatie van twee marinesoldaten hadden geprovoceerd? Geen twijfel bestaat er over het aantal van 32 dodelijke slachtoffers, dankzij oproepen op sociale media en het grondige archiefonderzoek door de Stichting Memorial voor Damslachtoffers 7 mei 1945. Ook kon worden achterhaald dat er na de bevrijding vooral in en rond Amsterdam en rond Utrecht nog veel meer mensen dodelijk waren getroffen door sluipschutters of bij confrontaties van de Binnenlandse Strijdkrachten met Duitse soldaten. Het moeten er minimaal 156 zijn geweest! Naar het aantal gewonden blijft het gissen, maar dat het er ook heel veel waren is zeker. *Drama op de Dam*, geschreven en samengesteld door Lidmilla van Santen en Norbert-Jan Nuij, is na de onthulling van het namenmonument op de Dam in 2016

een tweede eerbetoon aan al die mannen, vrouwen, jongens en meisjes, die zo kort na de bevrijding op noodlottige wijze het leven hebben gelaten. Een groot gedeelte van het werk vertelt, voor zover het op te sporen was, hun tragische geschiedenis, het intense verdriet bij de nabestaanden en de impact op hun verdere leven. Extra schrijnend maakte het dat sommige gezinnen in bittere armoede vervielen. De Nederlandse staat weigerde financiële bijstand te verlenen, daar zij de damslachtoffers niet als oorlogsslachtoffer beschouwde. De vrede was immers al getekend. Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw kwam zij met een erkenning en tegemoetkoming. Voor de meesten helaas te laat. Een andere omissie was dat vele graven van de getroffen, zoals in de meeste verhalen expliciet staat vermeld, inmiddels zijn geruimd. Hoe anders met de graven van 'officiële' oorlogsslachtoffers, die niet verloren zijn gegaan, maar nog zo veel mogelijk worden onderhouden. Ontroerend is verder het verhaal van Else Flim over verzetsman Aad Oosterbeek, die het inferno als ooggetuige heeft meegemaakt en daarover in een documentaire vertelt. 'We waren nog maar net op de Dam aangekomen. Het was hier volgestroomd met mensen en het zag er allemaal even mooi en leuk uit totdat opeens rond drie uur, pang, mitrailleurs ratelden en de mensen getroffen werden. (...) Daar lagen ze. Iedereen vluchtte weg. Alles spatte uiteen.' Behalve de reeds genoemde verhalen bevat het werk onder meer een voorwoord van burgemeester Van der Laan, een beschouwing over de Binnenlandse Strijdkrachten en Operatie *Three Castles* (de codenaam om na de oorlog belangrijke en strategische gebouwen in de hoofdstad voor vernielingen te behoeden), het artikel *Sneuelen na de oorlog* door

Drama op de Dam. 7 mei 1945.
Ludmilla van Santen & Norbert-Jan Nuij
(Stichting Memorial voor Damslachtoffers
7 Mei 1945, Alkmaar 2017), 216 blz., € 24,95

Ad van Liempt en de belevenissen van de verzetszusters Thea en Else Exalto. Blikvanger op de cover is een aquarelverf met pen van Aat Veldhoen, die als jongen van tien bij de schietpartij aanwezig was. Zijn traumatische ervaring heeft hij als het ware in het kunstwerk gesublimeerd. Met verder de vele zwart-witfoto's, die voor en na de rampzalige gebeurtenis zijn genomen, is *Drama op de Dam, 7 mei 1945* een prachtig en stijlvol document geworden.

Gert Moleman